

תקציר

התערבות נרטיבית נועדה לטפח מיומנויות מילוליות הן ברמת המיקרו והן ברמת המקרו. ההתערבות הנרטיבית הדולשונית במחקר זה מנסה לקדם מיומנויות אלו בשתי שפות, שפת הבית – צרפתית ושפת הסביבה – עברית. המחקר מדווח על השפעותיה של ההתערבות על כישורים נרטיביים ברמת המיקרו וברמת המקרו בקרב ילדים דולשוניים דוברי צרפתית ועברית שהתפתחותם השפתית תקינה. אנו מתעניינים במיוחד בהעברה בין שפות של כישורי שפה בין L1/צרפתית ל-L2/עברית כתוצאה מההתערבות.

במחקר השתתפו עשרים ושניים תלמידי כיתות ב', ילידי צרפת, בגילאי 7–8. כולם רכשו L2/עברית כדור לשוניים עוקבים, כלומר כמי שנחשפו לצרפתית מגיל לידה במסגרת הבית, ולעברית – רק בגילאי הכניסה למסגרות חיצוניות. הם אופיינו כדולשוניים בשל היכולת שלהם לנהל שיחה ולתפקד בשתי השפות. שני בלוקים של שישה מפגשי התערבות שהותאמו מ־Story Champs (Petersen & Spencer, 2012) הועברו ע"י עוזרי מחקר דוברי שפת אם, תחילה בלוק ב־L1/צרפתית (שישה מפגשים), ולאחר מכן בלוק ב־L2/עברית (שישה מפגשים). ההתערבות נערכה באופן מקוון בקבוצות של 3–4 ילדים. שישה מרכיבי סיפור (דמות, בעיה, תחושה, מטרה, ניסיון, תוצאה) ו־24 מילים חדשות (12 בכל שפה) נלמדו בהתערבות. הכישורים הנרטיביים נבדקים גם ברמת ההבנה וגם ברמת ההפקה על ידי מטלת שחזור ושאלות שאלות על הסיפור, וגם דרך העשרת אוצר המילים. בנוסף, תוכנית ההתערבות בודקת גם את רמת המיקרו על ידי ספירת המבעים (C-units) ואורכן וגם מספר וסוגי המילים. התקיימו ארבעה מפגשי הערכה למעקב אחר התקדמות (PM=progress monitoring, שכללו סיפור חדש והגדרת מילות מטרה בכל אחת מהשפות: 1) לפני התערבות (PM1); 2) לאחר התערבות בשפה הצרפתית (PM2); 3) לאחר התערבות בשפה העברית (PM3); ו-4) שישה שבועות לאחר 12 מפגשי ההתערבות (PM4).

התוצאות הראו שעבור כל המדדים שנבדקו, הילדים ביצעו ביצועים טובים יותר ב־L1/צרפתית מביצועיהם ב־L2/עברית במחני סינון. השפעת ההתערבות על רמת המקרו נצפה שיפור בהבנה ובהפקה ברמה הכללית בצרפתית לעומת שיפור ממוקד יותר בסכמה הנרטיבית בעברית. ברמת המיקרו נצפתה תרומה גדולה יותר עבור העברית ברמת המילה ומספר המבעים (C-units) כאשר בצרפתית התרומה היתה בעיקר על מספר סוגי המילים החדשים ואורך המבע. לעומת זאת, ההשפעה על אוצר המילים נצפתה בשתי השפות. ברמת המקרו, ב־PM2, בעקבות התערבות ב־L1/צרפתית, אלמנט הדמות הופק יותר בנרטיבים; ב־PM4, שישה שבועות לאחר סיום שתי ההתערבויות, האלמנטים של הרגש והפעולה הופקו יותר בסיפורי L2/עברית בהשוואה ל־PM3. ברמת המיקרו, שיפור ב־L2/עברית התרחש בשתי נקודות עבור מספר המילים השונות PM4. אורכן הממוצע של יחידות המבע הצביע על שיפור ב־PM4 בהשוואה ל־PM3. השוואה בין PM1 ל־PM4 הראתה שיפור במספר המילים הכולל ששוחזרו מכל סיפור במפגש ובמספר יחידות המבע. עבור אוצר המילים, השפעת ההתערבות

נצפתה עבור 12 מילים בצרפתית, 9 הושפעו באותה שפה ו־2 הושפעו בעברית, אך רק 7 מילים בעברית (4 הושפעו בצרפתית ו־3 בעברית).

חלוקת המדגם לקבוצות לפי גיל החשיפה לעברית (AOB- age of bilingual onset) הראתה אינטראקציה בין התפקוד השפתי במפגשי הערכה לבין גיל החשיפה בעיקר ברמת המיקרו (מספר המילים, מספר סוגי מילים ומספר המבעים) בצרפתית. לגבי מספר המילים ומספר סוגי המילים, נמצא קשר בין גיל חשיפה וביצועים שפתיים כך שהילדים שנחשפו לפני גיל שנתיים מראים שיפור לאחר התערבות בצרפתית (PM2) והילדים שנחשפו בין שנתיים לארבע מראים שיפור לאחר התערבות בעברית (PM3) לעומת הילדים שנחשפו מאוחר לאחר גיל ארבע שלא מראים שיפור עבור מדדים אלו. לגבי מספר המבעים, רק הילדים שנחשפו לפני גיל שנתיים לעברית מראים שיפור חודשיים לאחר סיום התכנית בשלב השימור (PM4). נמצאה העברה דו־כיוונית, מ־L1/צרפתית ל־L2/עברית ברמת המיקרו, רמת המקרו ואוצר המילים, אך ההשפעה ההפוכה נצפתה עבור אוצר המילים בלבד. חלוקת המדגם לפי AOB, אפשרה לזהות העברה זו כיוונית עבור מספר המילים ומספר סוגי המילים בקבוצה שנחשפה לעברית בין גילאי שנתיים לארבע. הממצאים מצביעים על כך שילדים יכולים להפיק תועלת ב־L2 מתמיכה הניתנת ב־L1, כאשר ההתמקדות היא בהיבטים המשותפים לשתי השפות. כיוון זה יכול לסייע לילדים בהצלחה אקדמית כמו הבנת הנקרא כמהגרים בארץ היעד וגם למערכת החינוך לבנות תוכניות מותאמות ובכך לצמצם את הפערים ולאפשר הזדמנות שווה ללמידה

